

Poročilo se tako glasi:

„Ne dá se tajiti, da je bila pretečena triletna dôba v vsakem obziru za naše mesto silno važna, in da se je marsikaj zgodilo, kar bo večno živelo v mestni povestnici.

S tem, da se je grad Podturn kupil, prišlo je mesto v posest veselišča, ki ga na enakem kraji nima kmalu katero mesto. Odsek izvoljen od mestnega zbora za gospodarstvo skrbi, da bo grad zmerom prijetniši za mestne prebivalce, pa tudi, da daje zmerom več dohodkov mestni blagajnici. V ta namen se je napravila kavarna v švicarski hiši, naredila plinova svečava skoz Latermanov drevored, pognojile njive in travniki itd.

Česar je mestni zbor večkrat prosil in je slednjič Njegovo Veličanstvo popolno dovolilo, izročitev lokalne policije mestu, je še le zagotovila mestu celó naravno področje avtonomije. Le po tem, dase je prostor mestne hiše po moči porabil, in da so se opravila primerno razdelila med nove in stareje uradnike, je bilo mogoče stroške, ki so občino zadeli, znižati na celih 4500 gold. na leto, kateri stroški so pa bogato povrnjeni po pridobitvi avtonomije in srenjske samostojnosti.

Od mojega sprednika (Ambroža) tako srečno začeto prenavljanje tlaka po celem mestu se je energično in takó nadaljevalo, da je doseglo pohvalo celega mesta. Na mesto nehodnega tlaka iz okroglih kamnov stopi makadam, ki se je povsod prav dobro izkazal, in kateri je ob hišah obrobjen s potom za pešce, narejenim iz kraških plošč ali saj iz odbitih okroglic. Na ta način se je napravil velik trg od mestne hiše naprej z vsemi stranskimi ulicami (ki so Škofove in Lingerjeve ulice in obrežje za kresijo), šolski trg, Šentpetersko predmestje z mnogimi stranskimi ulicami in Poljane, katere so se po odpravi griča pred otročjo bolnišnico bistveno popravile, dalje kongresni in nemški trg in ravno zdaj se dokončavajo gospodske ulice po napravi hodnega tlaka. Za tem pridejo na vrsto novi trg, Salendrove in križanske ulice, kakor tudi Gradiše; a Breg mora čakati, da se obrežje dodela.

Na dunajski cesti se je dodelal hodni tlak; ob Gruberjevem kanalu pri novem mostu napravila se je složna vozna pot k vodi; cesta za gradom in krakovska velika cesta popravili ste se do dobrega. Ravno tako so se druge ulice, ceste in trgi dobri držali ali popravili.

Tudi razen tega se je skrbelo za olepšanje prostorov, da se je kupila in podrla senica (šupa) pri Gradašici; da se je odkupila Rösmanova hišica pri čevljarskem mostu; da se je sklenilo kupiti magacin na bregu od c. k. državne blagajne, za katerega pogodba še ni dognana, a upati je, da po želji steče. V enakem smislu se je Ferd. Bilinu in Ferd. Mahru, da bi lepše sezidala svoje hiše, nekoliko mestnega sveta prepustilo, in pripomoglo se je, da se je vendar enkrat neprijetna Bučarjeva prodajalnica odpravila.

Za zdravje mesta in snažnost sploh tako važna naprava cestnih kanalov se je nadaljevala in so bili v Rožnih ulicah in na Poljanañ novi kanali sezidani, v križanskih ulicah pa s kamnitimi ploščami pokriti. Tudi ob cesti za gradom so bili enaki kanali napravljeni.

Najimnitniša stavba pa, ki bi bila imela po pogodbi uže 1866. leta dokončna biti — kar je pa vojska zadržala — je novi most, kateri se bo po sklepu mestnega zbora po zaslužnem in nepozabljivem županu imenoval Hradeckov most. Misel, napraviti ta most, je uže tako stara kot potreba njegova, pa čudno, da se

je to delo zmerom odlašalo! Pred desetimi leti so se uže darila za najboljše načrte izpisala, pa poslani so ležali zaprti v omari. V zadnji triletni dobi jih je še le mestni odbor pregledal in jim darila določil. Naprava mosta pa ni bila po nobenem teh načrtov sklenjena, ampak po enem pozneje od c. k. nadinženirja Hermana poslanem, za katerega je poleg dopadljivosti, ki jo ima oko na zunanjo podobo, in poleg njegovih v primeru zeló ugodnih plačilnih pogojev (splošni stavbeni stroški znašajo 29.500 gold.) posebno to odločilo, da se je hotelo domači obrtniji prednost dati (železo izdeluje fabrika v Dvoru, in mostne trdnjave zida gosp. Gustav Tönnies). Tako bo v malo mesecih mogoče železni most, ki bo gotovo znamenit kinč našega mesta, blagosloviti in odpreti.

Ker se bo ob enem z delom za osušenje močvirja tudi struga in obrežje Ljubljanično v red devalo, zato je mestni odbor premišljeval, ali bi se dalo napraviti zidano obrežje (Quais) na obeh bregovih od novega do mesarskega mosta. Dotični načrti in prevdarki stroškov so izdelani. Ker so pa stroški na več ko 253.000 gold. prevdarjeni, zato se mora pač misel, da bi se to obrežje na enkrat dodelalo, opustiti. Nasproti se pa znajo polagoma, kakor bodo mestni dohodki dopuščali, posebno kedar bo grad Podturn popolno izplačan, izdelovati ravno tako, kakor tudi mestni tlak ni enega, ampak mnogih let delo. Že zdaj bi se pa dalo na tri male oddelke pomisliti, in te precej izdelati, namreč obrežje pri Hradeckovem mostu do gledišča, in uže pričeta obrežja med frančiškanskim in Hradeckovim — dalje med tem in med mostom na bregu. S to uredbo bregov je v zvezi postavljenje lepe podobe sv. Janeza, ki je bila poprej na črnuškem mostu, in so jo deželni stanovi brez plačila prepustili mestu.

O družih popravkih hočemo omeniti le večja pri mestni hiši (nove stopnice, novo malarijo v veži).

Kaj se je zidanja v teh treh letih zgodilo, kažejo najbolj naslednje številke:

Za stavbino zdržavanje (Conservationen) se je v teh treh letih izplačalo 40.551 gold. 10 kr. (med temi za zdržavanja mestnih poslopij z večimi popravami v gradu Podturn 9980 gold., za zdržavanje cest in ulic 16.476 gold., za mostove in držaje 10.370 gold., za novo zidanje 30.595 gold., za kanale 6742 gold., skupaj 77.888 gold.

Zastran mestne svečave omenjamo vpeljavo svečave po predmestjih s petrolejem, pomnoženje plinove svečave po mestu in razsvetljenje Latermanovega drevoreda. (Dal. prih.)

Nov jugoslovansk časnik.

* „Priatelj puka“ je ime novemu hrvatskemu časniku, ki ga v Varaždinu bode izdajal gospod Bartol Francelj (naš rojak in urednik prejšnjega „Pučkega prijatelja“); urednik mu bo pa gosp. Brozo Brozović. V pozivu na naročbo pravi, da v celi Hrvatski ni lista, ki bi ljudstvo poučeval o njegovih pravicah in dolžnostih nasproti občini in državi. Za ta pouk hoče skrbeti, navedeni časnik, ki prične izhajati meseca maja v Varaždinu in kateremu cena je od 1. maja do konca leta 2 gold.

Naši dopisi.

Iz Rusije 5. aprila. — η. — Poslednji napadi na življenje cesarjevo so naredili v Rusiji velik vtisk. Kdor je imel februarja meseca priložnost slišati razgovore prostega naroda bodi si mestnega ali kmečkega, lahko

se je prepričal, da prelilo bi se bilo v Rusiji mnogo krvi, ko bi bili zarotniki dosegli svoj hudodelski cilj v „zimnjem dvorcu“. Šla je od ust do ust govornica, da cesarja in njegovo rodovino hoté „Njemci“ ubiti. Kdo pa so ti „Njemci“? Čudna pa resnična prikazen! Iz starodavnih časov se večkrat ponavlja borba liberalne (kakor se velikokrat lažljivo zove) demokracije proti avtokraciji in aristokraciji (katero tudi velikokrat lažljivo zovejo „konservativizem“ v pomenu nazadnjaštva). Al skoraj povsod, v vsakem narodu, v vsaki državi je uméla demokratična stranka ali z resnično ljudoljubivimi nameni in poštenim postopanjem pridobiti si zaupanje naroda, ali pa z grdo lažjo in nepošteno zvijačo prekaniti ga. V Rusiji se nihilistom ne to ne uno ne udaja in se jim tudi udati ne more. V Rusiji vlada avtokratizem, al ruski avtokratizem je bolj liberalen kakor skrajni francoski demokratizem, ako besedo liberalizem vzamemo v njenem pravem pomenu. Ruski narod drago ceni vse velike reforme, katere mu je podaril njegov ljubljani car po lastnem človekoljubivem nagibu. Zdravi človeški razum ne dopušča, da bi nihilisti vspeh imeli pri narodu. Oni so se tega uže davno prepričali. Iz začetka „so oni hodili v narod“, to je, bili so delavci v fabrikah in na polji ter so prostemu narodu prečitavali prepovedane knjige in puntarske časopise kot brat „brat bratu“, al narod jih je sam ovajal vladi. Ko so videli, da „s sobratom v narodu“ ni nič, poprijeli so se vojaškega stanú; ali „sobrat“ vojak je postopal ž njimi prav tako, kakor „sobrat“ delavec. Ostalo jim je po takem edino sredstvo — razrušenje in uboj. Kaki bi bili posledki razrušenja in uboja, to nihilisti tudi dobro sami iz lastne skušnje s „sobratom“ narodom vedó. Narod bi vzdignil svojo roko ne na pomoč puntarjem, ampak na zadušenje razruševavcev, na uboj ubijavcev. Da bi odvrnili od sebe narodovo roko maščevanja, izmislili so si novo goljufijo, namreč to, da „Njemci“ hoté učiniti hudodelsko prestopljenje. Na te limanice bi se jim narod brže vsedel in to tem lože, ker je sploh znano, da velik odstotek nihilistov so Židi in Nemci, al prosti narod v Rusiji ima vsacega za „Njemca“, kdor ni Rus. Národ nahujskati na tuje, zdaj največa želja nihilistov, ki vedó, da večje zmešnjave v deželi niso v stanu učiniti, kakor po tej poti.

(Dal. prih.)

Iz južne Istre 9. aprila. (*Volitve; — procesija na veliki petek; — samomora.*) Pretekli mesec vršile so se v Pulji občinske volitve. Na eni strani stala je v volilnem boji dozda vladajoča italijanska stranka, na drugi c. kr. mornarstvo združeno z národno stranko. Narodna stranka je tukaj še šibka, čemur se pa nihče ne čudi, kdor vé, da je bil naš narod vedno preziran, vedno tlačén; ta narod ne sliši svojega jezika iz ust bolj omikanega človeka nikjer drugod, ko v cerkvi. Za starodavni Pulj ima pa c. kr. mornarstvo v novejšem času neizmerne zasluge. Njegovo delo je, da se je mesto zadnja leta zdatno vsestransko razširilo, razkužilo, olepšalo in prebivalstvo ogromno pomnožilo. Pri stoji mu toraj tudi vsa pravica, da v mestnem starešinstvu častno mesto ono zasede. To mora pa vsak narodnjak toliko bolj želeti in za c. kr. mornarstvo tudi agitirati, ker se ono ozira tudi na potrebe Avstriji vedno zvestega, a še do zdaj povsod v Istri nemilo preziranega in tlačenega *) naroda slovanskega. Irredentovstvo

prezira brezozirno in zaničuje take potrebe našega naroda v Istri povsod in sicer uže od nekdanj, zato zaveden in lojalen Slovan ž njim nikdar paktiral ne bo! Vsakdo je mislil, da bo na strani mornarstva zlasti v 3. in 1. volilnem razredu zmaga, če ne sijajna, vsaj gotova. Ali vrag irredentovec ni spal! V tretjem razredu sejal je ljuliko in po svoji znani ostudni navadi pridno podkupljeval! Vkljub temu so vendar z malo izjemo vsi narodno probujeni podobčinski volilci stali neupogljivi. Velike nepostavnosti so se godile nek tudi v 2. volilnem razredu. Prvi razred je častno zmagal. Svoje „zmage“ se pa irredentovci v 3. in 2. razredu nič kaj ne veselijo. Skalilo jim je veselje c. kr. mornarstvo vloživši protest na dotičnem mestu. Od ugodne rešitve tega protesta, katera se vsaki dan pričakuje, upa trpin Slovan začetek boljše dobe. — Veliki teden bil sem ob svojem času na več krajih; nikjer pa nisem še videl, da bi se na veliki petek pozno v noč v slovesnem obhodu in z vojaško godbo spremljano sv. Rešnjé Telo po mestnih ulicah nosilo kakor v Pulji! Vsak ptujec z menoj vred poprašuje: kaj bi imela vendar teoforična procesija na veliki petek v Pulji pomeniti, ko jo vesoljna cerkev celó na veliki četrtek zabranjuje? Naj rešijo to vprašanje cerkvene liturgije veččaki, če morejo! — H koncu naj pristavim še dva žalostna dogodka, katera sta te dni veliko govornice prouzročila. Pomorski nadčastnik baron Weber, sin deželnega glavarja v Pragi, si je na veliki petek na korveti „Fasana“ z revolverjem mlado življenje končal. 30. marca zjutraj si je pa nadlajtenant baron Bourgignon, sin lani umrlega, krotkega in resnično pobožnega admirala, zapodil z revolverjem kroglo v prsi. Krogla Bourgignona ni umorila, ampak le smrtno ranila obtičavši mu v pljučih. Ves trud zdravnikov, spraviti kroglo na dan, ostal je nevspešen. Mladi baron je toraj prisiljen, težko pokoriti se za svoje zločinstvo in čakati počasne smrti. Grešni ljudje pravijo, da je vzrok obeh nevojaških „junaštev“ tako zvana „nesrečna ljubezen“. Bog daj norcem pamet!

Iz Trsta. (*Veliki koncert*) na korist stradajočim v Trstu in v okolici, v Istri in na Goriškem 3. dne t. m. v gledišči Fenice napravljen, imel je tako eklatanten vspeh v tvarnem in duševnem oziru, da je 10. dne bil ponavljen z istim častnim vspehom, kajti gledišče bilo je zopet čez in čez polno in to od odlične gospóde. Velikanski zbor, ki je štel nad 100 pevcev, pravih slovenskih korenjakov okoličanov, je svoje pesmi s tako pohvalo pel, da je moral vse ponavljati, in gosp. Franjo Gerbic in pa njegova ljubeznjiva soproga Milka provzročila sta s svojim petjem tak entuzijazem, da nam ostaneta vedno v predragem spominu. Tudi gledališka igra se je izvrstno vršila, in vojaška godba polka Hessa tako odlično godla, da je žela viharen aplavz. Zato hvala sl. društvu „Édinosti“ in narodni „čitalnici“!

Iz Slavine. (*Zahvala.*) Podpisani krajni šolski svét se očitno zahvaljuje g. Martinu Boleju, tukajšnjemu rojaku iz Koč in zdaj profesorju v Kalugi na Ruskem, za lepi dar 20 knjig in 16 zemljevidov, katere je vsled njegovega naročila poslala slavna „Matica slovenska“ naši ljudski šoli.

Krajni šolski svét v Slavini dne 9. aprila.

Jan. Sajovic,

župnik in načelnik krajn. šolsk. sveta.

Iz Ljubljane. — Mestne volitve so bile 8. dne t. m. končane. Ta dan je volil 1. razred; izvoljeni so

*) Tlačiti isterskega Slovana je to, kar zatirati avstrijski čut v Istri. Vso čast isterskemu Italijanu, kateri svojemu ogromno večemu sodeželanu privošči to, kar sam uže od nekdanj ima! Ali taki so bele vrane. Od 2. junija 1878 je Slovan v Istri to, kar Avstrijan. Kdor tega tlači, tlačiti pomaga in njegove pred Bogom in izobraženim svetom

pravične narodne tirjatve prezira, je irredentovec, ali vsaj irredentovcem prijatelj! To naj si zapomnijo tisti gospodje, ki so zadnje volitve pazinske občine vkljub dokazanim nepostavnostim potrtili!

bili kandidatje nasprotne nam stranke, in sicer gospodje: Aleksander Dreos 116, Peter Lasnik s 115, Karel Deschmann s 113 in dr. Schaffer s 112 glasovi, — národní kandidatje so le malo za njimi ostali, kajti dobili so gospodje: Mihael Pakič 93, dr. Papež 91, Karol Tavčar 90, dr. Ahačič 89 glasov, po takem je razloček med našim prvim in zadnjim nasprotnim le 19 glasov; lanski razloček glasov pa je znašal 45. Če smo tudi vedeli, da meščani naši čedalje bolj popuščajo tuji tabor liberalcev, se vendar v 2. in 1. volilnem razredu letos še nismo nadejali zmage, dobro vedé, da zastarela bolezen se ne dá hipoma ozdraviti in ta bolezen je liberalska vrtoglavnica (liberale Drehkrankheit). Naj le na Dunaji potegne druga sapa, sapa namreč taka, da za gotovo vemo, pri čem smo, pa bo v taboru penzionistov, uradnikov in meščanov ambij koj vse drugače in tako, kakor mora biti. Uže letos so agitatorji liberalcev imeli hud strah, da propadejo v vseh razredih in pripoveduje se o nekaterih njihovih kandidatih, da jim cele tri dni ni nobena jed dišala in niso nič spanja imeli. In vendar imamo še nekatere ustavoverne ministre na Dunaji, ki pri volitvah so naslomba ustavovercem, ki vrhu tega imajo v volilnem redu glavno podporo. Naj bi volilni red le bil narejen, kakor je v nekaterih mestih tako, da volilci volijo po okrajih (bezirkih), v katerih bivajo, na pr. Poljanci skupaj, Št. Peterčani skupaj itd., pa bode vse prevage uradnikov, penzionistov itd. konec. Potem ne bode nemčurjem pomagal boben, ki celó „die Zugereisten“ kliče na volišče. Če ne volijo po 3 razredih razločno, ampak da volijo, kakor za državni ali deželni zbor, vsi trije razredi skupaj, nam ni treba nobenega strahu imeti, da ne bi zmagali. To nas uči skušnja, to nam pa potrjuje tudi statistika letošnjih mestnih volitev. — Letos je v 3. razredu naših glasov bilo 176, nasprotnih 47, — v 2. razredu naših 242, nasprotnih pa 289, — v 1. razredu naših 93, nasprotnih 116, — skupaj po takem naših 511, — nasprotnih pa 452, tedaj v vsem skupaj naših glasov za 59 glasov več kakor liberalnih nemčurjev. Pri takem stanju ni čuda, da dobro čutijo konec svojega nenaravnega regimenta v mestu, ki šteje komaj kakih 50 pravih Nemcev, tedaj je mesto slovansko, kakor je cela dežela slovanska razen malega Kočevja in še manjšega Weissenfelsa.

— Ces. namestnik gosp. vitez Kallina je pretekli četrtek zapustil Ljubljano ter se podal na svoje novo mesto v Brno. Preblaga gospá soproga gré še le čez nekoliko tednov za njim.

— (Močvirski odbor) je pod predsedstvom gospoda dr. Kozlerja zboroval 9. dne t. m. in med drugim tudi sklenil, pozvati 3 imenitne izvedence o osuševanju in močenju močvirskih zemljišč, da ogledajo celo naše močvirje in po razgovoru z našimi domačimi izvedenci svetujejo, kako naj se temeljito poprime obdelovanje ljubljanskega močirja. Ti imenitni izvedenci so inženirji Salvini iz Milana, Podhajsky z Dunaja in dr. Vicentini iz Trsta. Kakor slišimo, pridejo proti koncu tega meseca v Ljubljano.

— C. k. deželna vlada je v soglasji z dopisom sl. ministerstva kmetijstva od 1. dne t. m. odobrila premembo §. 27. pravil družbe kmetijske, ki se glasi na to, da ustanovi poseben odsek za konjerejske zadeve kranjske, ki na podlagi pogodbe, ki se s c. kr. ministerstvom kmetijstva sklene, samostojno svoj posel opravlja po določilih dotičnega statuta.

— (Društvo rokodelskih katol. pomočnikov) obhaja prihodnjo nedeljo spomin 25letnice svojega obstanka s slovesno mašo ob 9. uri dopoldne v nunski cerkvi, ob 11. uri potem pa je občni zbor v društveni dvorani.

Društvo, ki vkljub mnogokrat jako neugodnim socijalnim razmeram preteklih let čvrsto stoji na nogah, sme res radostnega srca obhajati lepi spomin dolzih 25 let.

— (V spomin 300letnega obstoja c. k. dvornega kobilstva v Lipici na Krasu) se bode letos na povod višega konjušništva 17. dne maja, to je, na binkoštno nedeljo, vršila velika svečanost, katera se bode ob 11. uri dopoldne pričela s slovesno mašo. Kobilstvo v Lipici je leta 1580. ustanovil tadanji vladar Notranje Avstrije nadvojvoda Karel, kajti izvrstni kraški konji so sloveli uže v predrimskem času in še danes je Lipiško kobilstvo imenitno. C. k. general konjištva princ Thurn-Taxis, c. k. viši konjušnik, razpošilja uže vabila k tej slovesnosti, in, kakor slišimo, je to vabilo prejel tudi gosp. P. pl. Radics, ki bo morebiti tako prijazen, da „Novicam“ na kratko poroča o oni svečanosti, o kateri pride prihodnji mesec posebna spomenica na svetlo, za katero je gosp. J. Auer, c. k. dvorni tajnik v višem konjušništvu, nabral veliko gradiva.

— („Potopni komet“ — „Der diluvianische Comet“) je nemška brošurica, ki je nedavno za pirhe prišla na svitlo. Pisatelj g. Lovro Mencinger v njej dokazuje, da na mesecu (luni) zato ni ne vode, ne zraka, ker je oboje o potopu zemlje komet seboj potegnili v soparnem stanu dol na zemljo, in da je isti komet tudi Adama in Evo pregnal iz raja. Knjižica ta je jako zanimiva za učene, a tudi priprost človek, ako se mu razlaga po domače, se čudi, da toliko časa še nihče ni prišel na to misel, ki je tako naravna. V nemškem jeziku pa je izvirno pisana, da tako novo misel strokovnjaki na visocih šolah sprejmejo, in tako pride med svetom v veljavo. — V Blaznikovi tiskarni okusno in elegantno tiskana knjižica veljá 50 kraje. *10 mk. bi bilo zadost.*

— Gosp. Josip Marinko, bivši kaplan v Kostanjevici, je postal doktor bogoslovja, — gospod Jan. Svetina, bivši kaplan v Idriji, pa je tudi v Gradcu s pohvalo dovršil preskušnjo za profesuro o matematiki in fiziki na srednjih šolah. Čestitamo gospodoma!

— Gospá pl. Radičeva je za uni dan tudi v našem listu hvaljene gornje-avstrijske ljudske povestice od vojvoda Maksa Bavarskega, očeta cesarice naše, prejela pismo tople zahvale.

— Čitalnica bode, kakor se nam poroča, k sklepu zimske sezone predstavila jako priljubljeno, a uže več let ne slišano Ipavčevo opereto „Tičnik“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica poslancev je 6. dne t. m. pričela obravnavati državni proračun za letošnje leto, katerega načrt jej je vlada predložila. Po tem načrtu se kažejo stroški s 422 milijoni in 860.802 gld., dohodki (po davkih itd.) s 398 milijoni in 251.756 gold., po takem primanjka (deficit) s 24 milijoni in 609.046 gld. Proračun daje v vsacem parlamentu različnim strankam povod, da kritikujejo vlado in njeno delovanje, pa tudi stranka grabi stranko in napada. Ves sedanji državni zbor je še bolj, ko prejšnji, res podoben dvema sosedoma, ki sta si v hudi jezi med seboj. Kedar drug družega vidi, se kregata čez plotove in si očitata starih reči, da se vsak pameten človek, ki ju čuje, le čudi, da se ne naveličata. Ubogi pa državljani, ki imajo za sebične čenčarije toliko plačevati, ker se vlada noče odločno in energično na tisto stran vstopiti, kjer je pravica. Zopet so večdnevne obravnave zbornice poslancev jasno pokazale, da nemška stranka prav nič noče odjenjati od svojih predprav, ki jih dozda proti ustavi in tedaj po krivici vživa, in da po takem ni upanja, da bi Nemci in Slovani v Av-